

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně Mgr. Petry Weissové a soudců JUDr. Jiřího Pally a Mgr. Aleše Roztočila v právní věci žalobce: **P. F. Z.**, zast. Mgr. Václavem Píchou, advokátem, se sídlem Sladkovského 51, Staré Město, Jičín, proti žalované: **Vězeňská služba České republiky, Věznice Valdice**, se sídlem náměstí Míru 55, Valdice, o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 16. 7. 2020, č. j. VS-132307/ČJ-2020-802232-KŘ, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 25. 8. 2021, č. j. 31 A 30/2020-42,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se zamítá**.
- II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III. Ustanovenému zástupci žalobce, Mgr. Václavovi Píchovi, advokátovi, **se přiznává** odměna a náhrada hotových výdajů za řízení o kasační stížnosti ve výši 3.400 Kč. Tato částka bude zástupci žalobce vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

I.

[1] Žalovaná rozhodnutím ze dne 16. 7. 2020, č. j. VS-132307/ČJ-2020-802232-KŘ (dále jen „napadené rozhodnutí“), zamítla stížnost žalobce proti svému rozhodnutí ze dne 15. 7. 2020, kterým žalobci uložila kázeňský trest podle § 46 odst. 3 písm. c) zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody (dále jen „zákon o výkonu trestu odnětí svobody“), spočívající v zákazu přijetí jednoho balíčku v kalendářním roce, neboť dospěla k závěru, že uložený kázeňský trest je úměrný závažnosti spáchaného přestupku (porušení povinnosti dodržovat zásady slušného jednání s osobami, s nimiž přichází žalobce do styku tím, že z Věznice Horní Slavkov zaslal žalobce výhružný dopis vyšší soudní úřednici Bc. G. M., jenž v ní vzbudil důvodnou obavu o její život a zdraví, a dále zaslal urážlivá písemná

sdělení předsedovi senátu Krajského soudu v Ostravě - pobočka v Olomouci, Mgr. Martinu Lýskovi, a krajské státní zástupkyni, JUDr. Alici Ondráčkové).

II.

[2] Žalobce brojil proti napadenému rozhodnutí žalobou u Krajského soudu v Hradci Králové, který ji v záhlaví uvedeným usnesením (dále jen „napadené usnesení“) odmítl jako nepřipustnou podle § 68 písm. e) s. ř. s. ve spojení s § 46 odst. 1 písm. d) téhož zákona. Krajský soud dovodil, že se žalobce domáhá přezkoumání rozhodnutí, které je z přezkoumání vyloučeno podle § 52 odst. 4 zákona o výkonu trestu odnětí svobody.

[3] Krajský soud zaujal stanovisko i k námitce nicotnosti napadeného rozhodnutí. Nesouhlasil s tvrzením žalobce, že je povinností soudu vyslovit nicotnost napadeného rozhodnutí i v případě, kdy je žaloba nepřipustná. Nicotnost správního rozhodnutí lze i s ohledem na judikaturu Nejvyššího správního soudu (rozsudek ze dne 21. 4. 2005, č. j. 4 As 31/2004-53) vyslovit pouze za předpokladu, že jsou splněny všechny podmínky řízení, tedy jen tehdy, neexistují-li důvody pro odmítnutí žaloby nebo zastavení řízení.

III.

[4] Proti napadenému usnesení nyní žalobce (dále jen „stěžovatel“) brojí kasační stížností z důvodů podle § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s., neboť jej považuje za nezákonné a nepřezkoumatelné. Navrhuje napadené usnesení zrušit a věc vrátit krajskému soudu k dalšímu řízení.

[5] Namítá, že krajský soud odkázal ve vztahu k nicotnosti napadeného rozhodnutí na nepřiměřeně restriktivní rozsudek kasačního soudu č. j. 4 As 31/2004-53. Stěžovatel se nemůže jednak domáhat přezkumu napadeného rozhodnutí ve správním soudnictví a současně ani ochrany proti nicotným rozhodnutím. Je mu tak naprosto upřeno právo na hájení svých práv prostřednictvím soudu. Nadto o stížnosti proti rozhodnutí o uložení kázeňského trestu rozhoduje tentýž správní orgán, mění se pouze služební zařazení osoby, která stížnost přezkoumává.

[6] Stěžovatel následně shrnuje argumentaci uvedenou rovněž v žalobě, neboť má za to, že se s ní krajský soud v žádném rozsahu nevypořádal. Podle stěžovatele došlo k nesprávné kvalifikaci skutku, jelikož žalovaná jednání posoudila jako porušení povinnosti podle § 29 odst. 1 zákona o výkonu trestu odnětí svobody, podle něž stěžovatel nedodržel zásady slušného chování vůči osobám, s nimiž přicházel do styku. Stěžovatel však s osobami, kterým zaslal podání, vyhodnocená jako neslušná, nepřišel do styku. Odůvodnění napadeného rozhodnutí je navíc nepřezkoumatelné, absentuje zhodnocení důkazních prostředků, odůvodnění uložení druhu a výše trestu a v žádném případě není vypořádáno zavinění stěžovatele a není hodnocena společenská závažnost jeho jednání.

[7] Stěžovatel také nesouhlasí s aplikací § 52 odst. 4 poslední věty zákona o výkonu trestu odnětí svobody, neboť se jedná o zákonnou normu, která upírá stěžovateli právo na soudní ochranu a je mu odepřeno základní právo na spravedlivý proces. Trest uložený podle § 46 odst. 3 písm. c) téhož zákona lze označit za trestní sankci, nikoliv za sankci disciplinární. Bylo jím zásadním způsobem zasaženo do stěžovatelovy osobní integrity a základních lidských práv, především do práva vlastnit majetek. Jsou tedy dotčena základní lidského

pokračování

práva podle čl. 11 a čl. 36 odst. 1 a 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“). Stěžovatel namítá, že pokud by nebyl ve výkonu trestu odnětí svobody, bylo by jeho jednání posuzováno jako přestupek ve správním řízení, proti němuž by se mohl bránit soudní cestou. Aplikované normy zákona o výkonu trestu odnětí svobody stěžovatel hodnotí v intencích Engelova testu a dospívá k závěru, že řízení, ačkoliv je označeno jako kázeňské, je fakticky řízením přestupkovým, resp. trestním. Tímto jsou osoby ve výkonu trestu odnětí svobody zásadním způsobem znevýhodněny, aniž by k tomu byl alespoň racionální důvod. Stěžovatel má tudíž za to, že otázka zákonnosti § 52 odst. 4 poslední věty zákona o výkonu trestu odnětí svobody měla být předložena k posouzení Ústavnímu soudu. Stěžovatel s odkazem na nálezy Ústavního soudu ze dne 29. 9. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 32/08, zastává názor, že pokud by byl soudní přezkum rozhodnutí podle zmíněného ustanovení povolen, nedošlo by ani k ohrožení zajištění výkonu trestu odnětí svobody ani k zahlcení správního soudnictví.

[8] Stěžovatel konečně uvádí, že uložená sankce ve formě zákazu přijetí jednoho balíčku v kalendářním roce podle § 46 odst. 3 písm. c) zákona o výkonu trestu odnětí svobody zasáhla do jeho majetkových dispozic. Zákon o výkonu trestu odnětí svobody ve svém § 27 nepředpokládá omezení práva přijímat korespondenci či vlastnit majetek, a uložený kázeňský trest jde tedy nad rámec omezení základních lidských práv a svobod, které zákon o výkonu trestu odnětí svobody vyjmenovává. Podle § 24 odst. 1 zákona o výkonu trestu odnětí svobody má odsouzený právo na přijetí jednoho balíčku s potravinami a věcmi osobní potřeby jedenkrát za šest měsíců. Znemožněním přijetí balíčku formou kázeňského trestu dochází k poškození vlastnického práva k věci, které lze přirovnat k trestu propadnutí věci, přičemž tyto dva tresty se liší pouze ve faktické povaze, a to poškození stávajícího vlastnického práva oproti právu nabýt vlastnictví k věci v budoucnu. Stěžovatel v této souvislosti upozorňuje i na usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 12. 2020, č. j. 1 As 424/2018-72, které se zabývá následky neexistence vnější kontroly v případě trestání.

IV.

[9] Žalovaná navrhuje ve svém vyjádření zamítnout kasační stížnost jako nedůvodnou. Postup krajského soudu považuje za souladný s právními předpisy. Napadené usnesení je podle ní věcně správné, netrpí vadami a v plném rozsahu se se závěry v něm obsaženými ztotožňuje. Námitky stěžovatele podle žalované nepřinášejí žádné nové skutečnosti, které by krajskému soudu nebyly známy před vydáním napadeného usnesení.

V.

[10] Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené usnesení netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti [§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.].

[11] Kasační stížnost není důvodná.

[12] Nejvyšší správní soud předepisuje, že kasační stížností je napadeno usnesení o odmítnutí žaloby podle § 46 odst. 1 písm. d) s. ř. s. Podle ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu lze kasační stížnost proti takovému usnesení podat pouze z důvodu uvedeného v § 103

odst. 1 písm. e) s. ř. s. (srov. např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 1. 2004, č. j. 7 Azs 13/2004-54, a ze dne 5. 1. 2006, č. j. 2 As 45/2005-65). Tento důvod je totiž ve vztahu k důvodům podle písm. a) až d) téhož ustanovení důvodem speciálním. Nejvyšší správní soud se v takovém případě může zabývat pouze tím, zda usnesení o odmítnutí žaloby je zákonné či nikoli. Nedochází tedy k přezkumu námitek směřujících do merita původní věci vedené ve správním řízení, jelikož je v řízení o žalobě neposuzoval ani krajský soud.

[13] Z uvedeného důvodu Nejvyšší správní soud neposuzoval stížnostní námitky vztahující se právě k meritu věci (viz výše odst. [6]) a napadené usnesení nemohlo z téhož důvodu vykazovat ani vadu nepřezkoumatelnosti pro nedostatek důvodů spočívajících v nevypořádání žalobních námitek týkajících se zákonnosti napadeného rozhodnutí žalované. Jak již uvedeno, krajský soud se meritem věci pro nepřipustnost žaloby nezabýval. Z uvedeného důvodu předmětem posouzení Nejvyššího správního soudu bude toliko otázka, zda krajský soud postupoval správně, když žalobu stěžovatele podle § 46 odst. 1 písm. d) s. ř. s. odmítl poté, co dospěl k závěru, že směřovala proti rozhodnutí žalované, jež je dle § 68 písm. e) s. ř. s. ve spojení s § 52 odst. 4 zákona o výkonu trestu odnětí svobody ze soudního přezkumu vyloučeno.

[14] Stěžovatel přitom nesouhlasí s tím, že podle § 52 odst. 4 zákona o výkonu trestu odnětí svobody ve spojení s § 46 odst. 3 písm. c) téhož zákona jsou vyloučena ze soudního přezkumu rozhodnutí, kterými došlo k uložení kázeňského trestu zákazu přijetí jednoho balíčku, jak tomu bylo v jeho případě. Uvedená ustanovení zakládající vyluku napadeného rozhodnutí ze soudního přezkumu považuje za protiústavní.

[15] Podle § 24 odst. 1 zákona o výkonu trestu odnětí svobody, *odsouzený má právo jedenkrát za šest měsíců přijmout balíček s potravinami a věcmi osobní potřeby do hmotnosti 5 kg. Právo na přijetí balíčku vzniká a lhůta podle věty první počíná dnem nástupu do výkonu trestu nebo dnem převedení z výkonu vazby.*

[16] Podle § 27 odst. 1 zákona o výkonu trestu odnětí svobody, *po dobu výkonu trestu jsou odsouzení povinni podrobit se omezením některých práv a svobod, jejichž výkon by byl v rozporu s účelem výkonu trestu nebo která nemohou být vzhledem k výkonu trestu uplatněna.*

[17] Podle § 27 odst. 2 zákona o výkonu trestu odnětí svobody, *z důvodů uvedených v odstavci 1 jsou omezena práva a svobody na nedotknutelnost osoby a jejího soukromí, svobodu pohybu a pobytu, zachování listovního tajemství a tajemství jiných písemností, záznamů a zpráv a právo svobodné volby povolání.*

[18] Podle § 46 odst. 3 písm. c) zákona o výkonu trestu odnětí svobody je kázeňským trestem, *zákaz přijetí jednoho balíčku v kalendářním roce.*

[19] Podle § 52 odst. 4 věta druhá zákona o výkonu trestu odnětí svobody, *rozhodnutí vydaná v kárném řízení, kterými byly uloženy kázeňské tresty podle § 46 odst. 3 písm. a) až d) a i), nepodléhají přezkoumání soudu.*

[20] Podle nálezu Ústavního soudu ze dne 23. 11. 1999, sp. zn. Pl. ÚS 28/98, *„[o]depření ochrany ve věcech přezkumu rozhodnutí orgánů veřejné správy není možné v případě, že se jedná*

pokračování

o rozhodnutí, která se týkají základních práv a svobod podle Listiny, Ústavy České republiky a mezinárodních úmluv podle čl. 10 Ústavy České republiky. Jakýkoli jiný postup je v rozporu s čl. 36 odst. 2 Listiny a čl. 4 Ústavy České republiky.“

[21] V souladu s těmito východisky se Ústavní soud ve svém dalším nálezu ze dne 29. 9. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 32/08, jehož se dovolával také stěžovatel, zabýval vyloučením ze soudního přezkumu rozhodnutí o uložení kázeňských trestů podle § 76 odst. 6 zákona o výkonu trestu odnětí svobody (ve znění do 30. 6. 2011, podle něž *[n]estanoví-li tento zákon jinak, nepodléhají rozhodnutí vydaná v kázeňském řízení přezkoumání soudů*) s ohledem na zásah do základních lidských práv a svobod. Ústavní soud dovodil, že „*[z]ákon o výkonu trestu odnětí svobody upravuje v ustanovení § 27 omezení a zbavení některých práv odsouzených. Zásadně platí, že po dobu výkonu trestu jsou odsouzení povinni podrobit se takovému omezení práv a svobod, jejichž výkon by buď byl v rozporu s účelem trestu, nebo které nemohou být uplatněny vzhledem k výkonu trestu. Zákon taxativně vypočítává práva a svobody, které jsou omezeny a kterých je odsouzený po dobu výkonu trestu zbaven. Z toho vyplývá, že jakákoli další omezení práv a svobod jdou již nad rámec omezení v zákoně taxativně vypočtených. Některá rozhodnutí o kázeňských trestech jsou takovým dalším omezením postavení odsouzeného a mohou být, v závislosti na povaze a závažnosti sankce, výrazným zásahem do jeho základních práv a svobod (např. umístění do uzavřeného oddělení až na 28 dnů, celodenní umístění do uzavřeného oddělení, rozhodnutí o umístění do uzavřeného oddělení či do samovazby). Taková rozhodnutí je nutné považovat, z výše uvedených důvodů, za rozhodnutí týkající se základních práv a svobod. Nemohou proto být vyloučena ze soudního přezkumu (čl. 36 odst. 2 Listiny).*

[28] *Nedostatkem současné právní úpravy (účinné do 30. 6. 2011 – poznámka soudu) je skutečnost, že nerozlišuje mezi jednotlivými kázeňskými tresty z hlediska závažnosti jejich dopadu na postavení odsouzeného. Ze soudního přezkumu jsou totiž, na základě režimu § 76 odst. 6 zákona o výkonu trestu odnětí svobody, vyloučena všechna rozhodnutí uložená v kázeňském řízení (s výjimkou rozhodnutí o propadnutí nebo zabrání věci). Zákonná výluka soudního přezkumu se vztahuje jak na kázeňské tresty mírnější povahy (jako je důtka či snížení kapesného nebo pokuta), tak i na kázeňské tresty, které nepochybně ve značné míře zasahují do práv a svobod odsouzeného (umístění do uzavřeného oddělení až na 28 dní, celodenní umístění do uzavřeného oddělení až na 20 dní či umístění do samovazby až na 20 dní) a znamenají podstatné zostření dosavadního omezení svobody. Způsob výkonu těchto trestů je podrobně upraven v § 49 téhož zákona. (...)*

[29] *Vyloučení rozhodnutí vydaných v kázeňském řízení ze soudního přezkumu, bez diferenciací jejich závažnosti, nemůže obstát z hlediska požadavků článku 36 odst. 2 Listiny a čl. 6 odst. 1 Úmluvy, jak je uvedeno shora. Paradoxem stávající právní úpravy je skutečnost, že ve věcech týkajících se majetku (propadnutí věci, zabrání věci) je soudní přezkum připuštěn, zatímco ve věcech týkajících se závažných zásahů do bytostně osobnostní sféry odsouzeného (umístění do uzavřeného oddělení, umístění do samovazby) je soudní přezkum vyloučen. Větší ochrana je tak přiznána ochraně majetku než osobnostní sféře člověka, byť odsouzeného.“ (důraz přidán soudem)*

Ústavní soud v uvedeném nálezu v odst. [35] dále vyslovil, že „*[c]ílem není dosažení soudního přezkumu u všech kázeňských trestů, ale pouze u těch, které výrazným způsobem zasahují do osobní integrity odsouzeného. Tento způsob právní úpravy umožňuje Listina v čl. 36 odst. 4.*

Zavedení širšího soudního přezkumu by v daném případě neparalyzovalo činnost orgánů Vězeňské služby a nemělo by ani vliv na operativnost a účinnost uložených kázeňských trestů, protože zákon o výkonu trestu odnětí svobody nepřiznává stížnosti proti rozhodnutí o uložení kázeňského trestu odkladný účinek (s výjimkou kázeňského trestu propadnutí věci) a stejně tak nemá pro tuto oblast odkladný účinek ani žaloba ve správním soudnictví.“ (důraz přidán soudem)

[22] Podoba soudní výluky, jež byla předmětem posouzení ze strany Ústavního soudu ve výše citovaném nálezu, byla následně předmětem novely zákona o výkonu trestu odnětí svobody provedené zákonem č. 181/2011 Sb. s účinností od 1. 7. 2011. V něm došlo k jisté diferenciaci závažnosti kázeňských trestů upravených v § 46 odst. 3 uvedeného zákona, což našlo svůj odraz i v diferenciaci soudního přezkumu rozhodnutí, jimiž se ukládá kázeňský trest, v souladu s úvahami obsaženými v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 32/08. Zákonodárce tedy mírnější tresty [za něž i s ohledem na citované závěry přijaté Ústavním soudem považoval ty upravené v § 46 odst. 3 písm. a) až d) a i) zákona o výkonu trestu odnětí svobody] opětovně vyňal z možnosti soudního přezkumu a pouze rozhodnutí, jimiž jsou ukládány tresty podle zbylých písmen daného ustanovení ponechal jako soudně přezkoumatelná. Nutno doplnit, že uvedená změna nebyla v důvodové zprávě k novele zákona o výkonu trestu odnětí svobody č. 181/2011 Sb. jakkoliv odůvodněna, tudíž bližší úmysl zákonodárce, jakkoliv je z uvedené novelizace zřejmá inspirace citovanými závěry Ústavního soudu v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 32/08, seznat nelze.

[23] V nyní projednávané věci byl stěžovateli uložen kázeňský trest podle § 46 odst. 3 písm. c) zákona o výkonu trestu odnětí svobody, tedy zákaz přijetí jednoho balíčku ve smyslu § 24 odst. 1 téhož zákona, neboť podle žalované nedodržel stěžovatel povinnost odsouzeného jednat slušně s osobami, s nimiž přichází do styku (viz v podrobnostech odst. [1]). S ohledem na výše citovaný § 27 odst. 1 a 2 zákona o výkonu trestu odnětí svobody je nepochybné, že v případě uvedeného kázeňského trestu podle § 46 odst. 3 písm. c) tohoto zákona, který byl uložen stěžovateli, se nejedná o omezení základního lidského práva či svobody, jež připouští samotný zákon o výkonu trestu odnětí svobody.

[24] Z výše citovaných nálezů Ústavního soudu (který v nich vyšel i z judikatury Evropského soudu pro lidská práva, jíž se dovolává stěžovatel v kasační stížnosti) přitom pro účely nynější věci vyplývá, že soudní přezkum správních rozhodnutí nesmí být vyloučen v těch případech, kdy se dané rozhodnutí dotýká základních práv a svobod člověka. O zásah do takových práv a svobod se při ukládání kázeňských trestů podle zákona o výkonu trestu odnětí svobody podle Ústavního soudu jedná v těch případech, kdy kázeňský trest výrazným způsobem zasahuje do osobní integrity odsouzeného. Není-li tomu tak, zákonná výluka ze soudního přezkumu rozhodnutí o kázeňských trestech je i podle Ústavního soudu přípustná (viz výše odst. [22]). Současně ve zmíněném nálezu Pl. ÚS 32/08 Ústavní soud nastiňuje i náhled na závažnost zásahu do základních lidských práv a svobod, když v něm dělí kázeňské tresty (z katalogu obsaženého v § 46 odst. 3 zákona o výkonu trestu odnětí svobody) na ty mírnější povahy (jako je např. důtka, snížení kapesného, pokuta) a na kázeňské tresty, které značně zasahují do práv a svobod odsouzeného (např. umístění do uzavřeného oddělení až na 28 dní, celodenní umístění do uzavřeného oddělení až na 20 dní či umístění do samovazby až na 20 dní).

pokračování

[25] V navazujícím nálezu ze dne 27. 7. 2021, sp. zn. Pl. ÚS 112/20, v němž se z podnětu Nejvyššího správního soudu (věc sp. zn. 1 As 424/2018) Ústavní soud zabýval ústavností § 46 odst. 3 písm. d) zákona o výkonu trestu odnětí svobody, pak Ústavní soud dodal, že v závislosti na povaze a závažnosti sankce mohou být i některá další omezení než jen omezení osobní integrity, výrazným zásahem do základních práv a svobod a uvedl, že *„[z]a takové rozhodnutí je třeba považovat i kázeňský trest, kterým je odsouzenému ukládána pokuta až do výše 5.000 Kč, neboť se týká ústavně zaručeného práva vlastnit majetek podle čl. 11 odst. 1 Listiny. Proto nemůže být vyloučeno ze soudního přezkumu (...).“*

[26] Zbývá doplnit, že v případě trestu zákazu přijetí jednoho balíčku, o nějž jde v souzené věci, jde nepochybně o opatření majetkové povahy (shodně jako je tomu u pokuty). V souladu se všemi shora uvedenými úvahami Ústavního soudu bylo proto třeba se zabývat mírou závažnosti zásahu uložení kázeňského trestu podle § 46 odst. 3 písm. c) zákona o výkonu trestu odnětí svobody do základních práv a svobod stěžovatele, konkrétně do tvrzeného práva vlastnit majetek podle čl. 11 Listiny základních práv a svobod, za účelem posouzení, zda vyloučení soudního přezkumu rozhodnutí ukládajícího uvedený kázeňský trest podle § 52 odst. 4 zákona o výkonu trestu odnětí svobody není protiústavní, jak stěžovatel namítal.

[27] Ze zákona o výkonu trestu odnětí svobody, konkrétně z jeho § 24 odst. 1 vyplývá, že odsouzený má právo na přijetí jednoho balíčku každých šest měsíců ode dne nástupu do výkonu trestu odnětí svobody. Tento balíček může obsahovat potraviny a věci osobní potřeby do hmotnosti 5 kg. Jestliže tedy dojde k uložení kázeňského trestu zákazu přijetí jednoho balíčku, jedná se o jeden balíček v období šesti měsíců, přičemž po uplynutí uvedené doby má odsouzený právo na přijetí balíčku dalšího v následujících šesti měsících. Je tak zřejmé, že se nejedná o trest, jehož důsledky působí (na rozdíl od propadnutí věci či pokuty) na odsouzeného trvale.

[28] Současně je třeba vzít při posuzování míry závažnosti zásahu uvedené sankce do základních práva a svobod v úvahu i skutečnost, že odsouzenému jsou ve výkonu trestu odnětí svobody poskytovány potraviny i nezbytné věci osobní potřeby. Další věci, které jsou stěžovateli zasílány z vnějšku, tak lze považovat za jakýsi „bonus“ pro odsouzeného, který jde nad rámec základních lidských potřeb, jichž se odsouzenému ve výkonu trestu odnětí svobody musí dostat. Je tak jen logické, že dopustí-li se ve výkonu trestu odnětí svobody odsouzený kázeňského přestupku, je mu tento „bonus“, tedy přístup k věcem osobní potřeby a k potravinám nad onen základní rámec, odepřen. To však podle Nejvyššího správního soudu nelze považovat za výrazný zásah do základních lidských práv a svobod, zejména do namítaného práva vlastnit majetek podle čl. 11 Listiny.

[29] Je-li tedy kázeňským trestem zákaz přijetí jednoho balíčku, pak v intencích diferenciacie závažnosti kázeňských trestů ukládaných ve výkonu trestu odnětí svobody odsouzeným naznačené v judikatuře Ústavního soudu (byť výslovně se k povaze tohoto trestu Ústavní soud v nálezu Pl. ÚS 32/08 nevyjádřil) je třeba považovat uvedené opatření za mírné především proto, že působí pouze dočasně a na rozdíl od trestu propadnutí věci (s nímž jej stěžovatel v kasační stížnosti porovnává) nejde o nevratný zásah do stěžovatelova majetkového práva. Ze své povahy je pro tento kázeňský trest příznačný převažující prvek prevence (směřující k předcházení dalšího porušování povinností odsouzeného po dobu

výkonu trestu odnětí svobody ze zákona o výkonu trestu odnětí svobody) spíše než prvek represe, a také proto Nejvyšší správní soud dovozuje, že se jej lze považovat za kázeňský trest mírnější. Stěžovatelovo právo vlastnit majetek vyplývající z čl. 11 odst. 1 Listiny je tímto kázeňským trestem dotčeno právě a jen tím, že k nabytí majetku (vlastnického práva k věcem osobní potřeby a potravinám, jež jsou obsahem balíčku) dojde teprve v budoucnu, a to s šestiměsíčním odstupem oproti pravidelnému běhu událostí, nebyl-li by mu tento kázeňský trest uložen. Je zřejmé, že takový zásah, spočívající toliko v „odložení realizace“ práva vlastnit majetek vyplývající z čl. 11 Listiny, nelze považovat za tak výrazný zásah, pro který by bylo třeba dovodit nezbytnost soudního přezkumu rozhodnutí ukládajících daný kázeňský trest a pro který by bylo třeba dovodit neústavnost výluky ze soudního přezkumu uvedeného rozhodnutí. Jinými slovy, o výrazný zásah do stěžovatelova práva vlastnit majetek ve smyslu shora uvedených závěrů Ústavního soudu se v případě uložení kázeňského trestu podle § 46 odst. 3 písm. c) zákona o výkonu trestu odnětí svobody nejedná.

[30] Jestliže stěžovatel v kasační stížnosti přirovnává kázeňský trest zákazu přijetí jednoho balíčku podle § 46 odst. 3 písm. c) zákona o výkonu trestu odnětí svobody ke kázeňskému trestu propadnutí věci podle § 46 odst. 3 písm. e) téhož zákona (rozhodnutí, kterým je uvedený trest uložen, soudnímu přezkumu podléhá), pak Nejvyšší správní soud s takovým příměrem nesouhlasí.

[31] Je tomu tak proto, že kázeňský trest propadnutí věci spočívá v úplném a trvalém pozbytí vlastnického práva k určité věci, bez možnosti jeho zpětného nabytí. Tak tomu však v případě kázeňského trestu zákazu přijetí jednoho balíčku s potravinami a věcmi osobní potřeby do hmotnosti 5 kg není, jak již shora uvedeno. Tyto dva druhy kázeňských trestů jsou svojí mírnou závažností zásahu do základních práv a svobod jedince nepoměřitelné. První z nich (propadnutí věci) nepochybně zasahuje do základního práva vlastnit majetek ve smyslu čl. 11 Listiny a rozhodnutí, kterým je ukládán, je soudně přezkoumatelné. Naproti tomu kázeňský trest, o němž jde v souzené věci, představuje z hlediska „zásahu“ do majetkového práva stěžovatele toliko odložení jeho realizace v čase, a to navíc na předem známou dobu. Jinými slovy, nabytí vlastnického práva k věcem osobní potřeby či potravinám, jež mohou být obsahem balíčku, se v podstatě v čase toliko odkládá na pozdější dobu (po uplynutí 6 měsíců od předchozího balíčku). Odsouzený tedy není definitivně zbaven možnosti k uvedeným věcem vlastnické právo nabýt, ale toto jeho právo se realizuje v čase později. Takový zásah je oproti trestu propadnutí věci zásahem mírným.

[32] Z uvedených důvodů Nejvyšší správní soud nesdílí stěžovatelův názor, že i jemu uložený kázeňský trest podle § 46 odst. 1 písm. c) zákona o výkonu trestu odnětí svobody představuje takový výrazný zásah do základního práva vlastnit majetek, pro který je třeba rozhodnutí, jímž je tento trest uložen, podrobit soudnímu přezkumu. Jak již také výše uvedeno, esenciální věci osobní potřeby nezbytné ve výkonu trestu odnětí svobody včetně potravin má odsouzený přímo v místě výkonu tohoto trestu k dispozici.

[33] Dovolává-li se dále stěžovatel závěrů vyslovených v usnesení Nejvyššího správního soudu č. j. 1 As 424/2018-72, jímž tento soud předložil Ústavnímu soudu věc ke zrušení pro neústavnost § 52 odst. 4 zákona o výkonu trestu odnětí svobody důvodu uložení kázeňského trestu pokuty podle § 46 odst. 3 písm. d) téhož zákona, nepovažuje je kasační soud za

pokračování

případné a použitelné pro úvahu o obdobném postupu i v nynější věci. Je tomu tak právě proto, že uložení trestu pokuty do výše 5.000 Kč, jímž se Ústavní soud zabýval ve shora zmíněném nálezu Pl. ÚS 112/20, shledal závažnější s ohledem na skutečnost, že pokuty ukládané v trestním řízení za trestné jednání (ta může být uložena od částky 2.000 Kč), ze soudního přezkumu vyloučeny nejsou, stejně jako je tomu i v případech pokut ukládaných za přestupky. Kázeňský trest, o němž se jedná v souzené věci je však svojí povahou opatřením zcela odlišným, který nejen s trestem propadnutím věci (srovnej argumentaci výše), ale ani s trestem pokuty (ať již ukládané v trestním či přestupkovém řízení) nelze porovnávat.

[34] Nejvyšší správní soud tudíž považuje v zákoně o výkonu trestu odnětí svobody zakotvenou formu přezkumu rozhodnutí o uložení kázeňského trestu podle § 46 odst. 3 písm. c) zákona o výkonu trestu odnětí svobody toliko na základě stížnosti odsouzeného nejen za ústavně konformní, ale i za plně odpovídající specifické povaze kázeňského řízení podle uvedeného zákona, v němž vystupuje významně do popředí požadavek pružnosti rozhodování a snaha udržovat pořádek a bezpečnost ve věznicích v přiměřeném čase (srov. např. usnesení Ústavního soudu ze dne 21. 10. 2008, sp. zn. I. ÚS 1785/08, nebo ze dne 4. 2. 2010, sp. zn. II. ÚS 3239/09).

[35] Nejvyšší správní soud proto shrnuje, že kázeňský trest podle § 46 odst. 3 písm. c) zákona o výkonu trestu odnětí svobody nepředstavuje takový výrazný zásah do základních lidských práv a svobod, pro který by bylo nutné rozhodnutí, jímž je tento kázeňský trest odsouzenému ukládán, podrobit soudnímu přezkumu. Rozhodnutí, jímž se ukládá kázeňský trest podle § 46 odst. 3 písm. c) uvedeného zákona, tedy nelze považovat za trestní obvinění či za rozhodnutí o občanských právech a závazcích ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Požadavek přezkumu takových rozhodnutí nezávislým soudem proto nevyplývá z mezinárodněprávních závazků České republiky, a tato potřeba neplyne ani z práva vnitrostátního. Nejvyšší správní soud neshledal protiústavnost § 52 odst. 4 zákona o výkonu trestu odnětí svobody ve spojení s § 46 odst. 3 písm. c) téhož zákona, a nedovodil tudíž ani důvod k předložení věci Ústavnímu soudu ve smyslu čl. 95 odst. 2 Ústavy České republiky. Námitku stěžovatele směřující k protiústavnosti v dané věci aplikovaných norem zákona o výkonu trestu odnětí svobody tudíž nepovažuje za důvodnou.

[36] S ohledem na závěry výše uvedené nelze považovat za opodstatněnou ani stížnostní námitku týkající se nicotnosti napadeného rozhodnutí, k níž měl podle stěžovatelova mínění krajský soud přihlídnout. Naopak za příléhavý i v nynější věci považuje Nejvyšší správní soud závěr svého rozsudku č. j. 4 As 31/2004-53, na nějž správně poukázal i krajský soud, podle kterého „[v] řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu může soud vyslovit nicotnost rozhodnutí správního orgánu (§ 65 odst. 1, § 76 odst. 2 s. ř. s.) jen za procesního předpokladu, že žaloba sama není nepřijatelná [§ 46 odst. 1 písm. d), § 68 s. ř. s.]“. Jestliže v nyní projednávané věci dospěl krajský soud ke správnému závěru o nepřijatelnosti stěžovatelovy žaloby z důvodů, o nichž bylo pojednáno výše, pak se nemohl v napadeném usnesení zabývat namítanou nicotností napadeného rozhodnutí žalované, neboť k tomu nebyly splněny všechny (v širším slova smyslu) podmínky řízení. Na rozdíl od stěžovatele nepovažuje Nejvyšší správní soud citovaný závěr z rozsudku č. j. 4 As 31/2004-53 za nepřiměřeně restriktivní, neboť úvahy o nicotnosti přezkoumávaného správního aktu představují meritorní posouzení věci, které však není možné činit tehdy, je-li zde některý

z důvodů pro odmítnutí žaloby podle § 46 odst. 1 s. ř. s. Uvedená námitka je také nedůvodná.

[37] Nejvyšší správní soud shrnuje, že krajský soud nepochybil, posoudil-li žalobu jako nepřipustnou proto, že napadené rozhodnutí je vyloučeno ze soudního přezkumu podle § 52 odst. 4 zákona o výkonu trestu odnětí svobody. Kasační důvod podle § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s. tudíž nebyl naplněn.

VI.

[38] Kasační stížnost není pro výše uvedené důvodná, a proto ji Nejvyšší správní soud ve smyslu § 110 odst. 1 věty druhé s. ř. s. zamítl.

[39] O nákladech řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s ustanovením § 120 téhož zákona. Stěžovatel neměl ve věci úspěch, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti. Žalované jako v řízení úspěšnému účastníkovi žádné náklady nad rámec její běžné úřední činnosti nevznikly, a proto Nejvyšší správní soud rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů tohoto řízení.

[40] Stěžovateli byl usnesením krajského soudu ze dne 15. 9. 2020, č. j. 31 A 30/2020-6, ustanoven zástupce Mgr. Václav Pícha, advokát, který jej zastupoval i v řízení o kasační stížnosti. Jeho hotové výdaje i odměnu za zastupování hradí stát (§ 35 odst. 10 s. ř. s.). Nejvyšší správní soud ustanovenému zástupci přiznal náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti v celkové výši 3.400 Kč. Tyto náklady sestávají z odměny za zastoupení advokátem za jeden úkon právní služby ve výši 3.100 Kč [§ 9 odst. 4 písm. d), ve spojení s § 7 bodem 5. vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)] za sepsání kasační stížnosti [§ 11 odst. 1 písm. d) advokátního tarifu]. S tím souvisí též náhrada hotových výdajů za tento úkon v souladu s § 13 odst. 4 advokátního tarifu v rozsahu 300 Kč. Ustanovený zástupce nedoložil, že je plátcem daně z přidané hodnoty, o tuto částku se tudíž odměna a náhrada hotových výdajů nezvyšuje. Částka ve výši 3.400 Kč bude ustanovenému zástupci vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů ode dne právní moci tohoto rozsudku.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 27. září 2023

Mgr. Petra Weissová
předsedkyně senátu